

POSTANOWIENIE

Dnia 9 maja 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Matras (przewodniczący)

SSN Michał Laskowski (sprawozdawca)

SSA del.do SN Wojciech Kopczyński

Protokolant Patrycja Kotlarska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Jerzego Engelkinga,

w sprawie **R.K.**

w przedmiocie wyroku łącznego

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 9 maja 2017 r.,

kasacji wniesionej przez obrońcę

od wyroku Sądu Okręgowego w [...]

z dnia 16 grudnia 2015 r., sygn. akt XVII Ka .../15,

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w [...]

z dnia 22 czerwca 2015 r., sygn. akt III K .../14,

1. oddala kasację,

2. zwalnia skazanego R.K. od ponoszenia kosztów sądowych postępowania kasacyjnego, obciąża nimi Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Wyrokiem łącznym z dnia 22 czerwca 2015 r., sygn. akt III K .../14, Sąd Rejonowy w [...] – na podstawie art. 569 § 1 k.p.k. i art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k. i art. 89 § 1 k.k. wymierzył skazanemu R. K. karę łączną 5 lat pozbawienia wolności, łącząc kary wcześniej wymierzone wyrokami Sądu Rejonowego w [...] z dnia 21 grudnia 2010 r., sygn. akt II K .../10 oraz wyrokiem Sądu Rejonowego w [...] z dnia 16 maja 2012 r., sygn. akt II K .../10.

Po rozpoznaniu apelacji obrońcy skazanego Sąd Okręgowy w [...] wyrokiem z dnia 16 grudnia 2015 r., sygn. XVII Ka .../15, zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

Od tego prawomocnego wyroku kasację na korzyść wniósł obrońca skazanego, a w niej zarzucił rażące naruszenie prawa mające wpływ na wynik treści rozstrzygnięcia zawartego w wyroku Sądu II instancji, wyrażające się w:

1. naruszeniu art. 19 ust. 2 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw w zw. z art. 4 § 2 k.k., w zw. z art. 89 § 1b k.k., w zw. z art. 85 k.k., w zw. z w zw. z art. 440 k.p.k., polegającym na braku dokonania przez Sąd II instancji na etapie dokonanej kontroli materialnoprawnej oraz procesowej prawidłowości wyroku Sądu I instancji (tj. wyroku Sądu Rejonowego w [...] – Wydział III Karny) kumulatywnej subsumpcji wskazanych w petitum kasacji regulacji, przede wszystkim:

a) niezastosowanie regulacji art. 19 ust. 2 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw w relacji z art. 89 § 1b ustawy - Kodeks karny, z których to regulacji wynikał nakaz stosowania do instytucji kary łącznej regulacji ustawy kodeks karny w brzmieniu obowiązującym po dniu 1 lipca 2015 r. (tj. w brzmieniu wprowadzonym mocą ustawy z 20 lutego 2015 r.), w sytuacji, gdy prawomocnie orzeczona przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy kara łączna jest wyższa niż górna granica wymiaru kary łącznej określona w ustawie, o której mowa w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą;

b) niezastosowanie regulacji art. 4 § 2 k.k.. w relacji z art. 89 § 1b k.k., z których to regulacji wynikał nakaz stosowania do instytucji kary łącznej regulacji ustawy Kodeks karny w brzmieniu obowiązującym po dniu 1 lipca 2015 r. (tj. w brzmieniu wprowadzonym mocą ustawy z 20 lutego 2015 r.), w sytuacji gdy według nowej ustawy za czyn objęty wyrokiem nie można orzec kary w wysokości kary orzeczonej;

c) niezastosowanie regulacji art. 440 k.p.k., kreującej nakaz zmiany przez Sąd II instancji wyroku Sądu I instancji w następstwie przeprowadzonej kontroli prawidłowości materialnoprawnej i procesowej wyroku Sądu I instancji, rozstrzygnięcia wyrażonego w przedmiotowym wyroku na korzyść oskarżonego lub skazanego w sytuacji, gdy utrzymanie przedmiotowego wyroku byłoby rażąco niesprawiedliwe;

2. naruszeniu art. 19 § 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, polegającym na dokonaniu przez Sąd II instancji subsumpcji przywołanej regulacji do oceny sytuacji prawnej zaistniałej na kanwie niniejszej sprawy i uczynieniem rzeczowej regulacji wyłączną podstawą określenia zasad intertemporalnych, które winny mieć zastosowanie w zaistniałym na kanwie niniejszej sprawy stanie prawnym, który to brak kumulatywnej subsumpcji przywołanych w poprzedzającym akapicie regulacji skutkował:

- uznaniem przez Sąd II instancji prawidłowości podstawy materialnoprawnej, w oparciu o którą zastosowana została względem skarżącego R.K. instytucja kary łącznej oraz określony wymiar rzeczowej instytucji,

- uznanie przez Sąd II instancji, iż zastosowanie do sytuacji prawnej R.K. winny znaleźć regulacje materialnoprawne określone w rozdziale IX ustawy – Kodeks karny w brzmieniu obowiązującym przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. nowelizującej kodeks karny, a finalnie, iż instytucja kary łącznej winna zostać zastosowana względem skarżącego na podstawie art. 86 k.k., w zw. z art. 89 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym przed 1 lipcem 2015 r.,

- która to przeprowadzona ocena merytoryczna Sądu II instancji, determinowała treść ostatecznego rozstrzygnięcia wyrażonego w pkt. I objętego zaskarżeniem niniejszym nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia wyroku, tj. rozstrzygnięcia utrzymującego w mocy wyrok Sądu I instancji, podczas gdy przywołane regulacje art. 19 ust. 2 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, art. 4 § 2 k.k. oraz art. 89 § 1b k.k. winny znaleźć łączne zastosowanie do oceny sytuacji prawnej skarżącego, w szczególności reguły intertemporalne dekodowane z regulacji wyrażonej na kanwie art. 19 ust. 2, w zw. z art. 4 § 2 k.k., albowiem w przypadku R.K. orzeczony uprzednio i zaaprobowany mocą wyroku Sądu II instancji wymiar instytucji kary łącznej miałby wymiar wyższy niż górna granica wymiaru instytucji kary łącznej określona w oparciu o regulację ustawy – Kodeks karny, w brzmieniu obowiązującym po dacie wejścia w życie ustawy nowelizującej, przy uwzględnieniu zasad ustalania wymiaru instytucji kary łącznej stosowanej w następstwie połączenia kar z warunkowym zawieszeniem oraz bez warunkowego orzeczenia jej

orzekania , dekodowanych z przywołanej w petitum zarzutu kasacyjnego regulacji in ius w postaci art. 89 § 1b ustawy Kodeks karny.

W konkluzji obrońca skazanego wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w [...].

W pisemnej odpowiedzi na kasację prokurator wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Zacząć należy od stwierdzenia, że wbrew twierdzeniu prokuratora, zawartemu w pisemnej odpowiedzi na kasację, Sąd Najwyższy nie dopatrywał się podstaw do uznania kasacji za niedopuszczalną z powodu tego, że jest wniesiona wyłącznie z powodu niewspółmierności kary (art. 523 § 1 k.p.k.). Choć istotnie powodem wniesienia kasacji jest wymiar kary łącznej orzeczonej zaskarżonym wyrokiem, to niewątpliwie przyczyną podważenia przez skarżącego takiego wymiaru kary jest bezpośrednio problem prawny. Problemem tym jest mianowicie kwestia stosowania przy wydawaniu wyroku łącznego po dniu wejścia w życie ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny i niektórych innych ustaw (Dz. U. 2015 r., poz. 396), tj. po 1 lipca 2015 r., obejmującego kary orzeczone prawomocnie przed tą datą, mechanizmów materialnoprawnych prawa nowego, wprowadzonego rzeczoną nowelizacją, a konkretnie przepisu art. 89 § 1b k.k., przewidującego – w przypadku łączenia kary pozbawienia wolności z zawieszeniem wykonania i bez zawieszenia – przeliczenie jednego miesiąca orzeczonej kary pozbawienia wolności w zawieszeniu na 15 dni kary pozbawienia wolności bez zawieszenia. Kasacja została więc oparta na zarzutach dopuszczalnych w świetle art. 523 § 1 k.p.k., które jednak nie okazały się zasadne.

Z treści kasacji – zredagowanej niedbale i w sposób mało przejrzysty – wynika, że argumentacja skarżącego, mająca uzasadnić zastosowanie wspomnianego mechanizmu przeliczenia kary w niniejszej sprawie idzie w trzech kierunkach.

Po pierwsze, skarżący zarzuca Sądowi odwoławczemu naruszenie przepisu art. 19 ust. 1 wspomnianej nowelizacji, poprzez „uczynienie rzeczowej regulacji

wyłączną podstawą zasad intertemporalnych” zastosowanych do niniejszej sprawy. Jednak postępowanie Sądu odwoławczego nie może dziwić wobec jasnego brzmienia tego przepisu, zgodnie z którym nowych – czyli nadanych w brzmieniu po nowelizacji – przepisów rozdziału IX. „Zbieg przestępstw oraz łączenie kar i środków karnych” kodeksu karnego nie stosuje się do kar prawomocnie orzeczonych przed dniem wejścia w życie tej nowelizacji, chyba że zachodzi potrzeba orzeczenia kary łącznej w związku z prawomocnym skazaniem po dniu wejścia jej w życie. W literaturze, ani orzecznictwie sądowym nie ma wątpliwości, że mocą przepisu art. 19 ust. 1 nowelizacji łączenie kar prawomocnie orzeczonych przed 1 lipca 2015 r. poddane zostało regułom materialnoprawnym obowiązującym przed tą datą także wtedy, gdy do tego łączenia dochodzi po tej dacie. Przepis ten wprowadza zatem samodzielną regułę intertemporalną, wyłączającą stosowanie przepisu art. 4 § 1 k.k. (zob. wyrok SN z dnia 4 października 2016 r., III KK 126/16; W. Wróbel, Nowelizacja prawa karnego 2015. Komentarz, Kraków 2015, s. 912; J. Majewski, Komentarz do ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, SIP Lex 2015). Jako że obydwie połączone w niniejszej sprawie wyroki skazujące R.K. stały się prawomocne przed dniem 1 lipca 2015 r. oczywista jest zasadność zastosowania przez Sądy obu instancji przepisu art. 19 ust. 1 ustawy nowelizującej, a w konsekwencji reguły łączenia kar obowiązujących przed tą datą, czyli sprzed dodania przepisu art. 89 § 1b k.k.).

Po drugie, wbrew twierdzeniom kasacji, nie było podstaw do zastosowania w sprawie przepisu art. 19 ust. 2 wspomnianej ustawy nowelizującej, zgodnie z którym, jeżeli kara łączna prawomocnie orzeczona przed dniem wejścia w życie nowelizacji jest wyższa niż górna granica wymiaru kary łącznej określona w znowelizowanej ustawie, to wymierzona karę łączną obniża się do tej górnej granicy; dzięki temu mechanizmowi także skazany, którego karę łączną wymierza się wg prawa starego, korzysta ze złagodzenia reguł rządzących łączeniem kar pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem i bez zawieszenia, jakie wynika z dodanego nowelizacją art. 89 § 1b k.k. Z brzmienia art. 19 ust. 2 noweli wynika jednak, że przepis ten może znaleźć zastosowanie tylko do kar łącznych prawomocnie orzeczonych przed wejściem w życie tej nowelizacji, gdy tymczasem

zaskarżony prawomocny wyrok Sądu Okręgowego, rozpoznający apelację obrońcy skazanego od wyroku łącznego Sądu Rejonowego, wydany został 16 grudnia 2015 r. czyli po wejściu w życie nowelizacji. Choć w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażono pogląd odmienny (zob. wyrok SN z dnia 11 października 2016 r., V KK 103/16, z glosą krytyczną J. Matrasa, Prokuratura i Prawo 2017, nr 1, s. 147 i n.), to w ocenie Sądu Najwyższego w składzie orzekającym w tej sprawie, stosowanie przepisu art. 19 ust. 2 nowelizacji do kar łącznych orzeczonych prawomocnie po 1 lipca 2015 r. nie jest uzasadnione. Zakres zastosowania tego przepisu został przez ustawodawcę określony jasno, a jeśli wykładnia literalna nie pozostawia wątpliwości, brak podstaw do rozszerzania tego zakresu w drodze wykładni. Warto zauważyć, że teza o zasadności stosowania tego przepisu zarówno do kar łącznych orzekanych przed 1 lipca 2015 r., jak i do kar łącznych orzekanych po tej dacie, podważałaby w ogóle sens wprowadzenia przez ustawodawcę tej normy.

Po trzecie w końcu, nietrafne okazały się argumenty skarżącego wskazujące na zasadność stosowania przepisu art. 4 § 2 k.k. w brzmieniu po 1 lipca 2015 r., co dawałoby rezultat podobny do zastosowania normy art. 19 ust. 2 nowelizacji. Zdaniem Sądu Najwyższego, przepis art. 19 ust. 1 nowelizacji wprowadzając szczególną regułę intertemporalną wskazującą reżim prawny właściwy przy łączeniu kar prawomocnie orzeczonych przed 1 lipca 2015 r. wyłącza w tym zakresie zastosowanie ogólnych kodeksowych reguł intertemporalnych, w tym przepisu art. 4 k.k. w znowelizowanym brzmieniu. Wprawdzie przepis art. 19 ust. 1 nowelizacji, nakazujący stosowanie do łączenia kar prawomocnie orzeczonych przed 1 lipca 2015 r. prawa starego, mówi wyłącznie o przepisach rozdziału IX kodeksu karnego, to takie sformułowanie tylko na pozór nie oznacza, że ustawodawca nie chciał wyłączyć stosowania nowego przepisu art. 4 § 2 k.k. Precyzyjnie rzecz ujmując przepis art. 19 ust. 1 nowelizacji wyłącza działanie reguł art. 4 § 1 k.k., w zakresie, w jakim dawałoby to skutek w postaci stosowania przepisów rozdziału IX w nowym brzmieniu. Podobnie przepis art. 19 ust. 2 nowelizacji formułuje szczególną w stosunku do art. 4 § 2 k.k. regułę redukcji kary łącznej, zatem jako przepis specjalny wyłącza stosowanie regulacji kodeksowej. Pogląd, w myśl którego poza zakresem stosowania art. 19 ust. 2 nowelizacji należy

stosować art. 4 § 2 k.k. w nowym brzmieniu podważa sens normy art. 19 ust. 2 noweli, a nadto wyraźną intencję ustawodawcy, wyrażoną w art. 19 ust. 1 noweli, żeby do łączenia kar prawomocnie orzeczonych przed 1 lipca 2015 r. stosować prawo stare.

Z tych powodów Sąd Najwyższy uznał, że Sądy obu instancji poprawnie zastosowały w niniejszej sprawie materialnoprawne reguły łączenia kar obowiązujące przed 1 lipca 2015 r., w szczególności zaś nie dopatrzyły się możliwości zastosowania mechanizmów redukcji orzeczonej kary łącznej, według reguł obowiązujących po tej dacie, w tym art. 89 § 1b k.k. bądź art. 4 § 2 k.k. W takim stanie rzeczy nie może też dziwić, że Sąd odwoławczy rozpoznając apelację nie dopatrzył się rażącej niesprawiedliwości orzeczenia Sądu Rejonowego i nie znalazł podstaw do zastosowania art. 440 k.p.k., co również było przedmiotem zarzutu kasacyjnego. W konsekwencji, wobec braku podstaw do uwzględnienia zarzutów i twierdzeń zawartych w kasacji, konieczne stało się jej oddalenie.

Wobec powyższego orzeczono jak w sentencji.

kc